

De wereld lijkt op de werkplaats van een pottenbakker. We zien om ons heen mooie dingen die werden uitgevonden, opgebouwd en vormgegeven. En dan opeens is al dat schoons afgebroken en vernietigd. Omdat het geen functie meer heeft, ouderwets is of door geweld. Als een reactie daar op komt daar weer iets nieuws voor in de plaats, of wordt er wederopgebouwd. Zo gaat dat op en neer. Het mooie potje wordt kapot gemaakt en we maken weer een nieuwe. De *Prediker* heeft dat treffend onder woorden gebracht: 'Er is een tijd om af te breken en een tijd om op te bouwen'. Want 'voor alles wat er gebeurt is er een uur, een tijd voor alles wat er is onder de hemel'. (3:1)

Nu er net in de Vredesweek weer een nieuwe dreiging van het Kremlin is uitgegaan, de spanningen tussen het parlement en het kabinet hoog opliepen en alle andere crises nog lang niet zijn opgelost, is de neiging groot om moedeloos te worden. En moedeloosheid is zoiets als je armen slap laten hangen en het daarbij laten. Maar wat dan? Uit het boek *Spreuken* komt het gezegde 'bezorgdheid maakt een mens neerslachtig, een hartelijk woord beurt hem op'. En daarover gaat dit thema 'Vrede hebben met gebroken stukjes. De kracht van de veerkracht'. Want we zullen het vast eens zijn dat wanneer we veerkracht missen we ten onder gaan aan moedeloosheid. En dat is eigenlijk het laatste wat we willen. Maar hoe doen we dat dan? Enkele broeders en zusters uit de doopsgezinde wereldgemeenschap hebben daar ervaringen mee, hoe zij klappen hebben leren opvangen in verschillende situaties. En zij hebben gevraagd om dat door te geven. Ik laat dan ook een paar mensen aan het woord en tenslotte ook nog uit eigen ervaring.

Andrew Suderman zit in de Vredescommissie van de Wereldbroederschap. En hij vertelt dat zijn ouders beginjaren 80 naar Bolivia vertrokken om daar les te geven aan het Seminarie. Dat was net in een tijd waarin een staatsgreep plaatsvond onder generaal Luis Garcia Meza. Er werd een bewind geïnstalleerd a la de Chileense dictator Pinochet. En wat bij dat soort van dictaturen past zijn lijsten van verboden boeken. Het opmerkelijke is nu dat de Bergrede van Jezus uit Mattheus viel onder die lijst. Net het boek waarover Andrews vader les gaf. Wat doe je dan? Pas je je daarin aan om van alle dreiging af te zijn? Of ga je daar tegen in? Want waarom zou de Bergrede van Jezus uitgerekend zo bedreigend zijn? Andrew vertelt dat hij naar een Amerikaanse t.v.-dominee keek die aan de christenen de Bergrede uitlegde. We kennen die teksten wel: Jullie zijn het zout der aarde en jullie zijn het licht voor de wereld. Die werden zodanig uitgelegd dat het accent op 'jullie' werd gelegd. Jullie zijn het, het zout en het licht! En daarmee wakkerde hij nationalisme aan. Want Amerika was immers door God ingesteld, was het land van de vrijheid, een voorspoedige economie en democratie. Daarom konden de Amerikaanse christenen niet anders zijn dan het zout der aarde en het licht voor de wereld. En daar lag voor Andrew het antwoord, waarom de Bergrede op de zwarte lijst stond in Bolivia. Als die Bergrede zou worden geleerd aan mensen die tegen Meza's strenge bewind waren, zou dat een revolutie ontketenen. Daarom boek dicht. Maar tegelijkertijd kritiseerde Andrew de Amerikaanse t.v.-dominee die opriep dat Amerika het grootste lichtbaken voor de wereld was. Want integendeel is de Bergrede helemaal niet op nationalisme uit. Want zegt Andrew, die 'jullie' staat voor hen die niets hebben en toch gezegend zijn. Dat zijn de armen, de vervolgd, de vrede-stichters die in de zaligsprekingen worden genoemd. Want zij zijn eigenlijk de schreeuw van Gó d die smeekt om een andere wereld naar zijn beeld. Zij die niets hebben weten van binnenuit wat er nodig is voor een goed leven: Een dak boven het hoofd, ziekenzorg, eten en drinken. Daarom staan zij dichtbij God, die weet wat wij mensen nodig hebben. Zij die niets hebben, die vervolgd worden en hongeren naar gerechtigheid worden gezegenden genoemd. Niet omdat ze niets hebben, dat zou te cynisch zijn, maar omdat ze dichtbij God staan dan zij die in weelde leven. Zij zijn het die het nationalisme juist onder de kritiek plaatsen, omdat nationalisme anderen uitsluit en discrimineert. En dat is een hele andere uitleg dan wat die t.v.-dominee ervan maakte. En als je dat dan snapt, dan snap je ook waarom de bruut Meza de Bergrede op de zwarte lijst had gezet. Want de dictator was in wezen bang voor de Bergrede. Andrews vader liet de Bergrede ondertussen het zwijgen niet opleggen en ondanks de druk van dat regime gaf hij daarover les aan zijn studenten. Met het oog op een andere bevrijde maatschappij dan die van de ploerten en de schurken. En zo komt Andrew met zijn boodschap aan onze gemeenten. Jezus nodigt ons uit om veerkrachtige gemeentes te vormen. En daarmee bedoelt hij: Geef je niet over aan een dictator die jou alles ontzegt en ontnemt wat hem niet aan staat. Wees sterk in het geloof dat wat dictators je opleggen

allemaal schijnvertoningen van bevrijding zijn, zoals we dat nu ook met Rusland weer zien gebeuren. Met andere woorden: Verberg je bijbel op een veilige plek wanneer er een tijd komt dat ze je die afhandig willen maken. Het is jouw houvast, troost en richtingwijzer in tijden van repressie en nood. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog wisten we nog niet wat er nog zou komen. De doopsgezinde Frits Kuiper en de hervormde Miskotte brachten hun bijbels op een veilige plek, en bereidden zich er op voor dat de kerk nog wel eens ondergronds zou moeten doorgaan. De bijbel die over een andere wereldorde gaat, dat messiaanse rijk.

Dat is de eerste boodschap, maar er is er nog een van Andi Santoso uit Indonesië. En dat gaat over veerkracht in het eigen leven. En in feite over een nieuw mens worden die weet te leven met de gebroken stukjes en butsen die wij gaandeweg oplopen. Hij gebruikt daar de tekst over de pottenbakker in Jeremia voor. Hij ontmoette een Palestijnse vrouw en christen die met hem deelde hoe zij het leven in een oorlogsgebied overleefde waar zoveel werd vernietigd en mensen bij omkwamen. Hij begreep dat eigenlijk nauwelijks. Maar toen las hij dat onze genen, persoonlijke geschiedenissen, de omgeving waar we opgroeiden belangrijke factoren zijn om veerkrachtig te zijn. Dat je door omstandigheden de kracht vindt om mee te stuiteren wanneer het je tegenzit, om je aan te passen, en verder te gaan wat je in sommige gevallen zal opfleuren. Dat vertelde ook een van de kleurrijke vrouwen die van de week hier in deze Vermaning haar verhaal vertelde over hoe zij het leed dat haar overkwam te boven was gekomen. De vrouw kwam uit Rwanda dat in de jaren negentig geteisterd werd door de gevechten van Hutu's en Tutsi's. Zij verloor haar hele familie. Nu woont ze in Heerenveen en vertelde ze hoe zij haar trauma een plek kon geven door zich in te zetten voor organisaties die strijden voor mensenrechten. Dat had haar er boven geholpen en een nieuwe identiteit gegeven. Veerkracht ontstaat in ons en in samenlevingen niet doordat we de armen laten hangen, maar hebben leren omgaan met crises en leed. Veerkracht laten we zien door te stralen, ondanks de butsen die we oplopen. Als voorbeeld laat Andi een potje zien dat op uw boekje is afgedrukt. Er is een Japanse methode *kintsugi* om vrede te hebben met onze gebroken stukjes. Door alle potscherven te verzamelen en die weer aan elkaar te lijmen, schildert je de breuklijnen met een gouden kleur. De bedoeling daarvan is om ons eraan te herinneren dat we met de breuklijnen in ons leven zeker verder kunnen komen en stralen. *Kintsugi* leert ons dat we uit onze gebrokenheid soms sterker tevoorschijn komen dan daarvoor. En vertelt Andi, met dank aan de fases waar we door heen gaan ontstaat een nieuw zelfbewustzijn dat ons weer tot nieuwe mensen maakt voor het aangezicht van God onze Schepper. Niet de armen laten hangen, maar vrede sluiten met wat gebroken was. En dat is de kracht van de veerkracht. Samen met God werken aan een nieuw zelf en uiteindelijk aan een nieuwe wereld.

Tenslotte brengt me dat bij een eigen ervaring op zaterdag een week geleden. Als Ambassade van Vrede stonden we in een Stiltekring op het Gemeenteplein de harde wind te trotseren. Om solidariteit met mensen op de vlucht te betuigen, tegen geweld en voor vrede. Voorbijgangers werden gevraagd om een minuutje mee te doen aan de Stiltekring. Niemand. Stuk voor stuk hadden de voorbijgangers haast, zere knieën, kleinkinderen die toch niet stil te krijgen waren, of liever een loempia. De korte gesprekjes gingen over het idiote Kremlin, over de onbetrouwbare politiek, of het pessimisme dat het nooit wat zal worden, 'wees jullie maar mooi stil in deze rotzooi', enzovoort. Het was een en al moedeloosheid wat de klok sloeg. De werkelijkheid van die zaterdag sloot naadloos aan bij het evangelie waar de uitnodiging van Jezus hem te volgen wordt afgeslagen met allerlei excuses: Ik moet eerst mijn vader begraven, of afscheid nemen van mijn geliefden. Begrijpelijk allemaal. Maar wat als er zaken zijn die geen uitstel dulden? Natuurlijk een dode begraven, en afscheid nemen dulden ook geen uitstel. Maar de strekking daarvan is, laat ons niet blindstaren op het verleden, maar kijk voorwaarts wat er nodig is aan vrede en recht doen. Jezus antwoordt met woorden alsof hijzelf een akkerbouwer was: 'Wie de hand aan de ploeg slaat en achterom blijft kijken, is niet geschikt voor het koninkrijk van God.' Dat kunnen we snappen. Want als je ploegt moet je vooruit kijken. Dat weet ik uit ondervinding. In mijn traineetijd werden kerstbomen geplant. Ik bestuurde de trekker. Herhaaldelijk zeiden de planters dat ik vooruit moest kijken. Een paar jaar later zag ik het resultaat: allemaal zigzaggende kerstbomen. Dat vooruitkijken staat voor onze levensopdracht. Want in het verschiet ligt de vrede. En daar ploegen we ons naartoe. Andrews vader ten tijde van de dictatuur in Bolivia, keek vooruit. En met dat gehele potje in de hand dat ons leert dat we met de butsen die we oplopen weer kunnen stralen. Laten we licht voor de wereld zijn.